

40 ԺԱՐՍ

ՀԱՆՈՒՍԱԳԱՋՕՐԵԱՅ

40 ԺԱՐՍ

ԲԱՆԿԱԿԱՆ ԱՋԳԱՅԻՆ ԲԱՆԿԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

4. ՊՈՒՆՈՒՄ 18 ՅՈՒՆԻՍ

ԻՌԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝
Տաւաթ Մէհմէտ փաշա Վեհ.
Սուլթանին Ա. Թիւրքիական անուան
նշանաւ փոխանակ խալի փաշային,
որ հանգստեան վիճակի մէջ գրուե-
ցաւ:

Վեհ. Սուլթանին Գ. Կարգի Օս-
մանիէ պատուանշան շնորհեց Գա-
ղաթապետութեան վարչական խոր-
հրդոյ անդամ Մեհմէտ Ալի պէյին:

Երեկ Նախարարաց խորհրդոյ
սովորական նիստին յետոյ, որ մին-
չև երեկոյեան ժամ 10 1/2-ը տեւեց,
Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Սայիտ փա-
շա, Ներքին գործոց նախարար
Բարձր. Խաչէմ փաշա և Արտաքին
գործոց նախարար Վսեմ. Սիւր-
ի փաշա ելաւորէ կայսերական պա-
լատը գնացին:

Մայրաքաղաքի ֆրանսական
դեսպան տը Նոյալ Մարքիզը շա-
բաթ օրը Բ. Դուռն երթալով տե-
սակցեցաւ Մեծ-Եպարքոս Բարձր.
Սայիտ փաշային և Արտաքին գոր-
ծոց նախարար Աբիմ փաշային հետ:

Վանայ նախորդ կուսակալ Հա-
սան փաշա նախընթաց օրը մայ-
րաքաղաք հասաւ Տրապիզոնէ:

Լրագիրը կը ծանուցանէ թէ
Բէթիկ ընկերութեան շնորհակալ գոր-
ծարարին աշխատանքներէն 300-
400 հոգի վերստին գործադուր ը-
րեր և իրենց թոշակաց վրայ Օ/10-ին
30-40 յաւելում ար խնդրեր են ե-
ղեր:

Թունաց Պատրիարքարանի Սինո-
դը և խառն ժողովն, իրենց ուր-
բաթ աւուր նստին մէջ, Ալեքսան-
դրը Գարաթիստորի և Սայա փա-
շաներու հրաժարականներն ի նկատ
առնելով, որոշեց են չընդունիլ և
հրաւեր կարգադրեց են նոյնին վեհ.
մութեանց, որպէս ընտրողական
ընդհ. ժողովոյ մասնակցին, որ
պատրիարքական ընտրութիւնը կա-
տարելէ զատ, լուծում ար պիտի
տայ նաև Բ. Դրան և Թունաց
պատրիարքարանի միջև առկա
մնացեալ ծանօթ խնդրոն:

Շաբաթ գիշեր Սարաճանէի թա-
ղը Մահմուտ Նեմաթ փաշայի ապա-
րանին խոհանոցը փռնելով, այ-
րեցաւ, բայց չընկալաներէն հանող
արագ օգնութեան շնորհիւ հրդեհը
չլրցաւ ուրիշ չենքերու վնասի:

Երեկ Գուրուչյանի մէջ արաւա-
փին կուր մը ծագեցաւ:

Պալատու Հրեայք նշնցեալ մը
բերած էին Գուրուչյանի գերեզ-
մանատան մէջ թողելու համար,
բայց տեղւոյն Հրեայք Սինակոսի
ըստ կանոնի սովորական տուրքը
վճարել չուզելով, Գուրուչյանի
Հրեայք թող չուզին որ նշնցեալը
թաղուի, որով Գուրուչյանի և Պա-
լատու Հրեայք միջև կուր մը ծա-
ղեցաւ, յորում վերջինը պահ մը
յաղթող հանդիսացան, զի կ'երե-
ւել թէ նախապատրաստութեամբ
եկած էին. բայց ի վերջոյ գիւղիկն
յոյն և հայ ժողովուրդը տեսնելով
որ իրենց հրեայ գրաւիչը չարաչար
կը ծնծուէին, կը միջամտեն և այս
պատճառաւ կուր մը կը մեծնայ,
յորում այս անգամ ալ ծնծ ու-
տեղի կարգը Պալատու Հրեայք կու-
գայ: Կ'ըսեն թէ սրճարանաց ա-
թուները բաւական գործ տեսնը:

են այս կուրուներուն մէջ և երկու
կողմէ քանի մը գուրուներ կտարե-
րն: Պալատու Հրեայք նաւակներ-
ով փախչիլ փորձեց են, բայց ոս-
տիկանութիւնն հասնելով, ծովուն
վրայէն ետ դարձնել տուեց է դա-
նոնք: Ոստիկանութիւնն այժմ ման-
րամասն ըննութիւն ար բացած է
այս կուրու շարժառիթին վրայ:

Երեկ առաւօտեան դէմ Սար-
եար Օրբա-Չէյնէ թաղը խորաւոր
մը ընկողմով երեք խորաւոր գոր-
կաւ սպաննեց: Որոշագործը կը փըն-
տուուի:

Հանեայէն վերջին թղթաբերով
եկած լրագիրը գոհութեամբ կը
ծանուցանէ թէ Կիրիտի ազգային
ժողովոյ երկու կուսակցութեանց
միջև համաձայնութեան ոգի ար կը
տիրէ, որոյ շնորհիւ ժողովոյ աշ-
խատութիւնը կը շարունակին ան-
ընդհատ: Յիշեալ լրագիրը խօսքին
նայելով, ժողովն երեք օրինաց ծը-
րագրեր քուէարկեց է, որք նա-
խորդ երկու նստաշրջանի օրակա-
րին մէջ երեւցած էին միշտ, այն
է, 1. ոստիկանութեան վերակազ-
մութիւնն, 2. զանաւային հաստիւթից
հաւաքման եղանակն, 3. բացառիկ
միջոցներ ձեռք առնելով վերջ տալու
համար այն յափշտակութեանց, ո-
րոց դէմ երկրագործը յաճախ կը
դաճողատին, մանաւանդ արմաւեն-
ու յափշտակութեանց դէմ, որք ժա-
մանակէ մ'ի վեր յաճախ կը պատա-
հին, վերջին օրերս ժողովն ընթի-
ցին զանաւային հաստիւթից երկուս-
ցին վիճաբանութիւնն սկսած էր և
քանի մ'օրէն ալ ծախուց ելաւոր-
ցոյցին ըննութիւնը պիտի սկսէ:
Այս տարւոյ հասոյթն 14,700,000
դրու գնահատուած է և կը կար-
ծուի թէ նախորդ տարիներու նման
այս տարի եւս ելաւորցոյցին մէջ
մեծ յաւելում ար պիտի տեսնուի,
զոր տեղական կառավարութիւնը
մտադրել է հանրօգուտ շինութեանց
յատկացնել կղզւոյն զանաւային կէ-
տերուն վրայ:

Կը ծանուցուի թէ Արմաւուտ
գիւղի քանի մը թաղերուն և մա-
նաւանդ հրէից թաղին մէջ ծաղիկ
հիւանդութիւնն երկրի վրայ կը պար-
սառնականաւ սկսած է:

Վեց անուղղակի տրոց մարա-
տան ընդհանուր անօրէնութիւնը
Բ. Դրան մատոց նոր միջոցառոյցին
չինութեան ծանրամասն հաշուեցոյ-
ցին յորմէ կը տեսնուի թէ յիշեալ
չենքին կառուցման ծախքը 4,000
ոսկւոյ հասած է:

Վանայի թղթաբերով եկած եր-
կական լրագրաց մէջ հետեւեալ հեռա-
գրերը կը տեսնուին:

Վիեննա 23 յունիս. — Կալիցիոյ
ողովունը 1868ին աղէտը կը յիշեցը-
նեն: Երկաթուղեայն հաղորդակցու-
թիւնը ընդհատուած են ամեն ու-
րեք: Դրանի մը գաւառաց մէջ հունձ-
քը բոլորովին ջնջուած է խորուն-
քի մը մէջ, որոյ շրջակայքը մեծա-
պէս վնասուած են, նպատասմա-
տոյց մնալուն յանձնախումբը մը
կը կառուած է: Երեկ գիշեր Եպրոս-
լայի մեծ կամուրջը փլաւ:

Վիեննա 23 յունիս. — Պէլկրա-
տի Գերմանական, Սուսթրիական
և Ռուսական զեպպանները ինչ գնա-
ցին Սերպո—Պոլսկայական վեճին
վրայ խորհրդակցելու համար: Մի-
լան թագաւորին հետ:

Լոնտրա 25 յունիս. — Կալիա-
թային կը հեռագրեն առ Սթան-
տար թէ Պրիմանիոյ գահուն հե-
տամուտ Մենկուսն իշխանը Չանտե-
րանկոյն փախչելով, յաղորդեց է

Կալիթա հասնիլ և ֆրանսական
թիւրք շոգենաւը նստար է Գորն-
պոլի ճանրով Սայիտին կամ Պանքը
երթալու և ապա վերին Պրիմանիոյ
հասնիլ շանտար գիտաւորութեամբ:

Պէլկրա իշխանութիւնը, կը
յարէ Սթանտարի թղթակցը,
կրնան ձեռքաւորել զայն Գորնպոլի
մէջ, երբ ոչ եւս ֆրանսական դր-
չակի պաշտպանութեան ներքեւ
գտնուի, բայց թէ չընտուի, իւր
ներկայութիւնը կրնայ յեղափոխու-
թիւն ար յարուցանել վերին Պրի-
մանիոյ մէջ:

Մենկուսն իշխանը Պրիմանիոյ
թագաւորական գերաւատանին մէջ
անգամն է, որ արդի թագաւորին
հրամայած շարքէն ազատած և
անգլիական հոյն ապստամբ էր:
Հնդկաստանի կառավարութեան
հրամանաւ քանի մը տարիներ Պէ-
նաբէս բնակեցաւ, ուսկից վերջին
օրերս փախչելով Չանտերանկոյ գը-
նացեց և ֆրանսական այս վերջին
երկրէն ալ Հնդկա—Չինաստան ան-
ցեց է:

Հոռոմ 27 յունիս. — Երեկ թու-
լունն եկող երկուստարք ար ձեռքա-
կալեցաւ վենիսի իշխանի մէջ, ո-
րովհետեւ վրան քուէարկելու նշան-
ցոյց կուտար, թէ և թեթեւ: Այ-
ժմ բարանիկայի կայսարանին մէջ
կը զարմանուի:

Թրիեսթ 27 յունիս. — Մի-
ջերեպակալ կամ Ալեքսիոյ ֆրան-
սական նաւահանգիստներէն եկող
շոգենաւը 10 օր քարանձակային պի-
տի ենթարկել, եթէ ուղեւորու-
թեան միջոցին կանակած չէր գալար-
պատահած են, ապա թէ ոչ քա-
րանձակային տեւողութիւնը 24 ժամ
պիտի լինի:

Մարսիլիա 23 յունիս. — Մար-
սիլիոյ քաղաքային տեսչութիւնն ամեն
միջոց ձեռք առաւ քուէարկելու գէմ-
կայսերական նախկին դռնակին 500
հիւանդներ պիտի ընդունէ: Ապա-
քինեալը ապա մարգագետիններու
վրայ պիտի բնակին: Թուլունն և
կարմիր ծովէն եկող շոգենաւուց
համար քարանձակ հաստատեցաւ:
Համաճարակ հիւանդութիւնն ծա-
ւալումը ցամաքի ճանրով կանցնելու
մասին մեծ գոհարութիւնը կը ծա-
ղին: Երանցուցում ար վաղ ցոյց պի-
տի տար ձեռք առնուելով միջոցնե-
րը: Պարսպին մէջ սարսափը կան-
ցուց գործերն:

Այս կը հաստատեն, բայց ես իր-
բն զորոյ կը հաւատարմ ձեռք թէ
մեքենայով ար Սարթ շոգենաւին
մէջ ճանքան մեռեր է քուէարկել և
թէ իւր զգեստները չեն այրուեր:

Մարսիլիա 24 յունիս. — Պատե-
րադական գործոց նախարարը վը-
րաններ և առողջապահութեան հա-
մար բոլոր հարկ եղած ներքերը
չնորհեց հեռագրաւ: Չգրուեցին
նորինութիւնը կը շարունակեն:

Արգիւտեցաւ մարդը զրկել Սարթ
շոգենաւն, առանց յատուկ հրա-
մանի:

Բաղմաթի միջառաւարտը գոգ-
ուեցան երեկ, և հիւզ հոգի մե-
ռան: Վերջին 18 տարեկան օ-
րիորդ մ'է, որ քանի մը ժամու-
մէջ մեռաւ:

Մարսիլիա 24 յունիս. — Երեկ
ծանուցուած աղբն հրատարակ-
ուեցաւ, որ առողջապահական գո-
յութիւնները կը յիշեցնէ բնակչաց:
Գրեւորն այս առաւօտեան լրագ-
րաց միջոցով ծանուցուեցաւ: Սըր-
տարակութիւնն կը տիրէ ժողովուր-
դին մէջ:

Ռուսական իշխանի լրագիրը
Տոնտուրի Բորսաբի իշխանին
յունիս 7 թուակիր մէջ պաշտոնա-
գիրը կը հրատարակէ, յորում իշ-
խանը կը յայտարարէ թէ, անգը-

կապեան նահանգաց և Նորդա-
պէս գրաւեալ գաւառաց մէջ ըրած
ուղեւորութեան միջոցին, ամենու-
րեք կատարեալ անգործութիւն և
ապահովութիւն գտած էր: Երբ
վերջեան մեծ մասն անկողնօրէն
բացատրեց է այն գոհունակութիւ-
նը, զոր իրաց ներկայ վիճակը կը
պատճառէ իրենց, և այս իրողու-
թիւնը կը հաստատէ թէ անգլիա-
պէսն երկրներու վարչութիւնն
անթերի կը կատարէ իւր պարտա-
կանութիւնները:

Բեդրապուլիէն կը հեռագրեն
Ֆրանսական Մաթիէն լրագրին թէ
յունիս 8/20-ին, ուրբաթ օրն, հա-
կահական մեծ խռովութիւններ
ծագեց են Նիսի Նովիորտի մօտ,
Գունալիս փոքրիկ քաղաքին մէջ:
Գրեթէ 3,000 դարձաւոր և գիւ-
ղացիք քաղաքին հրեայ բնակչաց
վրայ յարձակեցին: Հրեայք իրենք
զիրենք պաշտպանեցին են ըստ կա-
րի և կուրք քանի մը ժամ տա-
ւելով, հազիւ գիշերուան մօտ
դադրեց է շնորհիւ զինուորական
միջամտութեան և 11 մարդիկ սպան-
ուեց և 40 հոգի վիրաւորուեցին են:
Հրեայք վերադարձ 30 տուներ ա-
ւարի տրուեց և բոլորովին քան-
դուեցին:

ՔՈՒՆԻՍ

Թուլունի մէջ ծագած քուէրան
Ֆրանսական բժշկական Ալաքեմիայի
յունիս 23-ի նստին մէջ փնտա-
նութեան նիւթ եղաւ: Պ. Ս. Ֆր-
վէ ըսաւ թէ իւր ստացած տեղե-
կութեանց նայելով, կը կարծէ որ
թուլունի համաճարակ հիւանդու-
թիւնն ոչ թէ Արիական այլ տեղե-
կան (սորաւոր) քուէրան է, որ տե-
ղական պատճառներէ յառաջ է
կուծ է: Նաեւ կամ զօրանողի-
րէն մէջ համաճարակ և առողջա-
պահական ողբալի պայմանաց ներ-
քեւ գտնուող 25,000 դրոցաց մը
շարքացած է քուէրան: Այս մի և
նոյն պայմաններն երբեմն մահա-
ցու համաճարակ հիւանդութիւնն
ալ պատճառած են, բայց սովորա-
բար այսպիսի հիւանդութիւնը տեղ-
ւորի վրայ մարդիկ արագապէս ան-
հետ կը լինին, միայն տկարացեալ
անձանց մնացածը: Փորձաւորութեան
վրայ հիմնեալ իմ կարծիքս սա է
թէ, յարեց Պ. Ֆրվէ, որ քուէրանի
վրայ խոր հետազոտութիւն ունեցող հրե-
յակաւոր բժիշկ մ'է, քուէրանի ի
մօտոյ պիտի մարի Թուլունի մէջ:

Սակայն գիտաբար յիշեալ
ակադեմիական լաւատեսութիւնը
կը հերքուի Մարսիլիայէն եկած հե-
ռագրի մը կողմէ, որ կը ծանուցա-
նէ թէ նախկին օրը քանի մը
հոգի մեռած են քուէրայէն:

Վերջին թղթաբերով եկած լը-
րագրից կը հաստատեն թէ 10,000
են աւելի բնակիչը փախած են Թու-
լունէն, որ տխուր երեւոյթ մը կ'ըն-
ծայէ այժմ: Բաղմաթի միջառաւա-
տուրը դրոցան և թատրոնները
գրեթէ ամայի են: Երբեք վրայ
Թուլունի շրջակայ լեռանց վրայ
վրաններու տակ բնակութիւն հա-
տատած է:

Մայրաքաղաքի առողջապահա-
կան խորհուրդն հետեւեալ շրջա-
րանին հեռագրին ուղղեց քարոս-
թիւայի վարչութեանց:

Պրիմանիոյ Միջերկրական ծո-
վեղերը երեկ եկող բոլոր ուղեւոր-
ներն և վաճառքները 1867-ի քուէ-
րային ընդհ. կանոնագրին տրամա-
րութեանց համաձայն քարոսթիւ-
նայի պիտի ենթարկեն: Այս քա-
րանքին ի գործ պիտի դրուի:

Մայրաքաղաքի առողջապահա-
կան խորհուրդն հետեւեալ շրջա-
րանին հեռագրին ուղղեց քարոս-
թիւայի վարչութեանց:

Պրիմանիոյ Միջերկրական ծո-
վեղերը երեկ եկող բոլոր ուղեւոր-
ներն և վաճառքները 1867-ի քուէ-
րային ընդհ. կանոնագրին տրամա-
րութեանց համաձայն քարոսթիւ-
նայի պիտի ենթարկեն: Այս քա-
րանքին ի գործ պիտի դրուի:

յունիս 14-էն ի վեր յիշեալ ծով-
եղերը երեկ մեկնող շոգենաւուց հա-
մար: Այս հրահանգին, համաձայն
վարուեցեց:

Մայրաքաղաքի միջաղբային ա-
ռողջապահական խորհուրդը ֆրան-
սական պատուիրակ Տրեթ. Մահ-
հետեւեալ հեռագրին ստացած է
Փարիզէն, յունիս 27 թուով:

Հիւանդութեան բնութիւնը
գետ չէ որոշուած կատարեալ ըս-
տուցութեամբ:

Պակայն ամեն պատճառ կայ
կարծելու թէ խնդիրը տեղական
քուէրայի վրայ է (քուէրա նոսթ-
րաւ):

Հիւանդութիւնը չծաւալիլ և
չյառաջդիմելու ի թուլուն:

Նոյնիս կամ Բորսաբի (տեղական)
կողմէ քուէրան և Արիական քու-
էրան նոյն պատճառներէ կը կը-
րեն և նոյն մահացու արգիւտեցի-
յառաջ կը բերեն: Սակայն այս եր-
կու հիւանդութեանց միջև կ'ընթա-
նարեւութիւնը մեծ է. թէ եւ եր-
կուցն ալ համաճարակ են, բայց ա-
ռաւոր տեւողի վրայ կը ծագի և
արագապէս կը մարի առանց ծա-
ւալման աղբալի միտում մը ցոյց տա-
լու, միջառաւ երկրորդը Արիական
քուէրանէն և ծաւալման յոյժ աղ-
բալի միտում մը ցոյց կուտայ: Ան-
հայ տարի եղբայրտուն մէջ ծագած
քուէրան այս վերջին տեսակէն էր:

Խնայեալ ծանուցած էինք, Սա-
մաթիոյ Սահակեան Սանուց ըն-
կերութեան 16-րդ տարեգարակի
հանդէսն երեկ ամենայն բարեկար-
գութեամբ կատարեցաւ Աղբային
քուէրանէն քուէրանի նախկին
Հիւանդութեան պարտիզին մէջ:

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Թուլուն 26 յունիս.
Երեկունէն ի վեր չորս մարդիկ մե-
ռան քուէրայէն:

Թուլուն 27 յունիս.
Այս օրը մարդիկ մեռան քուէ-
րայէն:

Մարսիլիա 28 յունիս.
Այս առաւօտ երեք մարդիկ մե-
ռան քուէրայէն կամ քուէրայա-
նման թանջ:

Թուլուն 28 յունիս.
Երեկ երեկունէն ի վեր չորս մարդիկ
մեռան քուէրայէն:

Երեկունէն ի վեր ոչ ոք մեռաւ քու-
էրայէն:

ԱՋԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երեւոյթները ոմանք, մասնաւո-
րապէս եկեղեցեանց Աղբ. ժողովոյ
յառաջիկայ ուրաթ օր ի նիստ
գումարումն անպատեհ կը համա-
րեն յաղորդ օրը Ս. Գրիգոր Լուսա-
ւորի տօնն և կիրակի լինելուն հա-
մար:

Մեք եւս յիշեալ երեսփոխանաց
այս գիտողութիւնն իրաւացի դըս-
տելով Մայր-Գիւտի ուղադրութեան
կը յանձնեց:

Երուսաղեմի պարտուց բարձման
ի նպատակ շնորհեալ կայս. հրա-
մանագրին գործադրութեան եղաւ
նախն ուսումնասիրելու պաշտօն ու-
սուսուտ իւր առաջին նիստը պիտի
ընէ ի Ղալաթիա:

Առաւել յիշեալ Թանձնախմբին
անդամաց անուանքը:

Խորէն արեւելիս, Նար-պէյ
Մատթէոս եպիս. իղմիրեան
Վահան վարդապետ Տէր Մինասեան
Սիմոն պէյ Մարտուտ
Յարութի Էֆէնտի Հայաճեան
Տրեթ. Նայն " Ալվագեան

Ի նպատակ Պէյ-Պաղարի հրկիզե-
լոց Պատրիարքարանին ձեռամբ հան-
գանակեալ գումարն 2800 դրուլի
կանոնը լինելով, Պատր. Գեոր. Բո-

